

Σκέψεις από το Εργαστήριο για τη Μη Βίαιη Αντίσταση (Διημερίδα ΣΕΒΕ 27/11/2022)

Η ετήσια διημερίδα της Συστημικής Εταιρείας Βορείου Ελλάδος, που πραγματοποιήθηκε στα τέλη Νοεμβρίου του 2022, στη Θεσσαλονίκη, υβριδικά, είχε θέμα: “Τρόποι και τόποι αντίστασης, ασφάλειας και πολυφωνίας: ανισότητες/ βίες/ καταστροφές”. Περισσότερα από 200 άτομα ήρθαν σε επαφή με τοποθετήσεις ανθρώπων, που μέσα από τη δουλειά τους, την καθημερινότητά τους, τις σπουδές τους, τη συλλογικοποιημένη δράση τους, τον ακτιβισμό, την έρευνα και την τέχνη προσέγγισαν το θέμα. Σε αυτή τη διοργάνωση, ένα από τα εργαστήρια που πραγματοποιήθηκαν καταπιάστηκε με την παραίτηση του αναπληρωτή εκπαιδευτικού από κάποιο ΕΠΑΛ της νησιωτικής Ελλάδας. Ως μια πράξη αντίστασης στις ανισότητες τις βίες και τις καταστροφές του παγιωμένου συστήματος στην Ελληνική εκπαίδευση, προέκυψε η ανάγκη να την εξετάσουμε από λίγο πιο κοντά και να την μελετήσουμε στον περιορισμένο χρόνο του εργαστηρίου, μέσα από το πρίσμα της Μη Βίαιης Αντίστασης. Το παρόν κείμενο αποτελεί αποτέλεσμα της συνεργασίας όσων συναντήθηκαν στο συγκεκριμένο εργαστήριο, το οποίο συντόνισε η Ψυχολόγος-Ψυχοθεραπεύτρια Βίκυ Γιαννακούλια.

Ομόφωνα η ομάδα του εργαστηρίου εξέφρασε τα δύσκολα συναισθήματα που προέκυψαν κατά την ανάγνωση της μαρτυρίας του καθηγητή για τη βία που δέχτηκε και το πόσο πολλές δυσκολίες συνάντησε στο νέο εργασιακό του περιβάλλον.

Η απόσταση από τα γεγονότα και η επεξεργασία τους μέσα από τη Μη Βίαιη Αντίσταση μας επέτρεψε να αναγνωρίσουμε πόσο βοηθητικές ήταν κάποιες επιλογές του καθηγητή και να αναρωτηθούμε αν θα είχε η Μη Βίαιη Αντίσταση να προσφέρει κάποιο μεγαλύτερο εφόδιο σε μια τόσο δύσκολη συνθήκη.

Αναφέραμε ότι η επαφή του καθηγητή με τους μαθητές και τον εξωσχολικό ενήλικα όταν πια “το σίδερο είχε κρυώσει”, δηλαδή όταν είχε περάσει η ένταση, φάνηκε να έχει καλά αποτελέσματα και να διευκολύνει τη δημιουργία σχέσης. Αναρωτηθήκαμε πόσο διαφορετικά θα είχαν εξελιχθεί ίσως τα γεγονότα, εάν ο καθηγητής επέμεινε σε αυτή τη λογική της αποκλιμάκωσης της έντασης, ταυτόχρονα με την επιτυχή ενεργοποίηση υποστηρικτών. Πιο συγκεκριμένα συζητήθηκε το ενδεχόμενο του να μην είναι υποχρεωμένος να εστιάσει από την αρχή στο να πραγματοποιηθεί μάθημα, αλλά στη δημιουργία σχέσης και τη συζήτηση για τα όρια, χρησιμοποιώντας ως εργαλεία τα ενδιαφέροντα των ίδιων των μαθητών (tik-tok, trap μουσική). Με μία στάση ειλικρινούς περιέργειας να δώσει χρόνο στα παιδιά να τον εμπιστευτούν και να το “ξεναγήσουν” στον κόσμο τους εξηγώντας του τί είναι το tik-tok και πώς και το βρίσκουν τόσο ενδιαφέρον. Ίσως μέσα από τη συζήτηση και τη συσχέτιση θα μπορούσε να είχε καταφέρει να φτιάξει μαζί τους ένα “συμβόλαιο τάξης”. Μία ακόμη ιδέα που προέκυψε μέσα από τη συζήτηση σε ομάδες είναι τί θα μπορούσε να συμβεί εάν η προτροπή των υπόλοιπων καθηγητών να αποδεχτεί τη μοίρα του, όπως όλοι, δεν εμπόδιζε τον καθηγητή να συνεχίσει να επικοινωνεί τις δυσκολίες του και με άλλους ενήλικες, προσπαθώντας να βρει “συμμάχους” και να χτίσει ένα δίκτυο υποστήριξης ενάντια στη βία. Πιθανοί σύμμαχοι θα μπορούσαν να είναι οι γονείς των μαθητών, άλλα μέλη της

τοπικής κοινωνίας, μαθητές οι οποίοι ήθελαν και εκείνη να αντισταθούν σε αυτές τις συμπεριφορές εκφοβισμού.

Ίσως πάλι, η δημιουργία ενός κύκλου υποστήριξης ενάντια στη βία να ήταν πιο εύκολη αν δεν υπήρχε ο φόβος των συνεπειών, που είναι λογικό να κάνουν διστακτικούς τους εκπαιδευτικούς. Μια διαδικασία που θα έδινε την ασφάλεια να δοκιμαστούν προσπάθειες για την αντίσταση στη βία με μη βίαιο τρόπο, θα έδινε την αυτοπεποίθηση στους εμπλεκόμενους να συνεργαστούν για να την επιδιώξουν. Φυσικά τα αποτελέσματα μιας τέτοιας προσπάθειας απαιτούν υπομονή, επιμονή και χρόνο για να φανούν. Χρόνος όμως για μια τέτοια προσπάθεια φαίνεται ότι δεν υπάρχει μιας που η εργασία των αναπληρωτών εκπαιδευτικών κατακερματίζεται σε περισσότερα από ένα σχολεία και η παρουσία τους είναι προσωρινή.

Από την παραίτηση του εκπαιδευτικού καταλαβαίνουμε ότι βρέθηκε μόνος, αντιμέτωπος με συνθήκες ακραίας βίας, κάτω από την επιρροή συναδέλφων που φοβούνταν τόσο τους μαθητές όσο και το υπουργείο, μέσα σε μια κοινότητα που στρέφει την πλάτη στην ακραία συμπεριφορά των μαθητών της και τελικά στα πρόσωπα των νεότερων μελών της. Είναι μοιραίο η κατάσταση να εκτραχύνεται όσο στη βία δεν υπάρχει αντίσταση, όσο η κλιμάκωση της βίας αποζητά την προσοχή και όχι την παραίτηση και την αδυναμία.

Οι βαρύτερες συνέπειες που αντιμετώπισε προσωπικά ο εκπαιδευτικός δεν στάθηκαν εμπόδιο στην απόφασή του να παραιτηθεί. Περίτρανη απόδειξη ότι οι εξουσιαστικές σχέσεις, που λειτουργούν με βάση τις συνέπειες και την τιμωρία, δεν είναι αρκετές για να “επιβληθούν” και να λειτουργήσουν, παρά μόνον μέσω της υποταγής. Οι μαθητές του ΕΠΑΛ δεν έχουν κανένα λόγο να υποταχθούν. Αντίθετα έχουν λόγους να δαιμονίζουν τη βία. Η Μη Βίαιη Αντίσταση μοιάζει να προτείνει τρόπο συσχέτισης, ώστε να επιτευχθεί η συνύπαρξη και η κοινή επιδίωξη των εκπαιδευτικών στόχων από ολόκληρη τη σχολική κοινότητα. Μάλιστα προτείνει και τη διεύρυνση των δεσμών μεταξύ σχολείου και κοινωνίας, ως πλέγμα αλληλεπίδρασης εξωστρεφείας και διασφάλισης διαφάνειας για να ελαχιστοποιηθεί το περιθώριο επικράτησης της βίας.

Υπογράφουν:

Κωσταντίνα Τζατζά -Ψυχολόγος σε Ιδιωτικό κέντρο παρέμβασης και θεραπείας παιδιών και εφήβων

Κατερίνα - Μαρίνα Κατσούλη- Ψυχολόγος σε δημόσια δομή

Τσιώρα Βασιλική-Ψυχολόγος

Γαλάτεια Κεφαλά -Ψυχολόγος σε δομή ασυνόδευτων ανηλίκων

Δημητριάδου Μαρία -Ψυχολογος στο προσφυγικό πεδίο

Βασιλική Παπαβασιλείου- Ψυχολόγος

Στεργιέλλη Εμμανουέλα -Ψυχολόγος σε Κεδασυ Ημαθίας

Ιωάννα Καρμοίρη -Κοινωνική Λειτουργός στο Κέντρο στήριξης παιδιού και οικογένειας, Παιδικά Χωριά SOS

Ελένη Μπουτουλούση-Καθηγήτρια εφαρμοσμένης γλωσσολογίας στο ΑΠΘ

Κατσούλη Κατερίνα -Ψυχολόγος Πρόγραμμα μία νέα αρχή στα ΕΠΑΛ

Χρήστος Μαλτέζος- Ψυχολόγος

Παπαϊωάννου Γιούλη-Ψυχολόγος σε Ιδιωτικό Κολέγιο, συνεργάτιδα σε Ινστιτούτα υποστήριξης παιδιών, εφήβων και οικογενειών

Γιαννακούλια Βίκυ-Ψυχολόγος, Ψυχοθεραπεύτρια, Μέλος του δικτύου για τη Μη Βίαιη Αντίσταση στη Θεσσαλονίκη

Κορδερά Ειρήνη- Ψυχολόγος ,Ψυχοθεραπεύτρια